

ИЗЛАЗИ СВАКОГ ДАНА

ИЗЈУТРА

Стан редакције и администрације: Краља Александра 12. Телефон 1591.

ДИРЕКТОР
Бранко Божовић

ПИЈЕМОНТ

Оснивач: ЉУБОМИР С. ЈОВАНОВИЋ

ПРЕПЛАТА
за Србију и Бугарску
код Уредништва: год. 16 дин.
на поштом.
Месечно 1 дин.
За иностранство код уредништва
На годину 30 франака у злату
како год 15 фр. тромесечно
7-50 фр. у злату.
УРЕДНИК
Коста М. Луковић

Срби и Хрвати За народно јединство

— Писмо једног напредног Хрвата поводом франковачких демонстрација у Загребу —

Загреб, 21. јуна

Поводом срамних франковачких демонстрација у Загребу против Срба и Хрвата — присташа српско-хрватског народног уједињења, дозволите ми, драги господине директоре, да оградим младу и напредну хрватску генерацију од франковачких лудачких налетања на Србе тиме, што ћу изложити наше становиште о српско-хрватском народном јединству.

Данас се ни у Србији ни у Хрватској не дискутује више о евидентној чињеници, да су Срби и Хрвати један једини народ. Нико напредан и разборит ни не куша да докаже противно. Једна крв, једни обичаји, једна историја заједничких слава и патња, један језик, једна култура и оно дубоко инстинктивно народно осећање јединства, које је уз све противности вјера и ексклузивизма имена дошло до изражаја код свих наших политичких и културних правка, звали се они Хрвати или Срби — све нас те појаве утврђују у чврстој вјери народнога јединства, које мора остати свима нама аксијомом, ако нећемо да очајавамо о будућности својих племена.

Баш зато, баш поради тога врховнога разлога наше будућности, морамо бити безувјетне присталице јединства. Разлог будућности наше — то је најувјерљивији доказ за истинитост тога факта, за нужност његову. Будућност тражи јединство и она одлучује: да ми узмогнемо живјети и надале, да нас прва сјутрашња борба не би оборила, потребно је да будемо свијесни, да смо ми Срби и Хрвати и Словенци један једини народ, један и нераздјелив. Народна је јединство аподитички захтјев наше народне будућности, која може бити само заједничка у слободи и која мора бити заједничка у слободи, ако не ћемо да буде заједничка у опству. И кад ми говоримо о овој мисли, није то зато, да рјечито распредамо једну лијепо теорију веома прикладну за реторске вјешбе. Народна је јединство за нас једна опће прихваћена премиса, тврђа изван сваке дискусије; али немогуће је да се збузаставимо код саме теоретске премисе и да не повучемо нужне практичне закључке.

Мисао народнога јединства тражи

и налаже дјела народнога уједињења и ми стојимо на првоме, да се боримо за друго. Уједињење је без јединства немогуће, а јединство без уједињења бесмислено, несвршено. Док јединство значи, да смо ми — Срби и Хрвати — један народ, уједињење значи: треба да смо једна држава; док је јединство факат, уједињење је наш идеал.

И кад велимо: ми смо један народ, мислимо: треба да будемо једна држава, јер народ није народ, ако нема способности да створи своју самосталну државу. Уједињење нашега народа српскога и хрватскога душевно у једну културну и политичку у једну државу, то је наш програм и тај ослободилачки програм треба развити баш данас, у вријеме кад пред Јелачићевим Спомеником франковачке руље узвикују: „Доље Србија! Доље убице!“, а њихови посланици својом дреком од Сабора праве менаџерију.

ДЕЛА И РЕЧИ

Црна Маско,

Допустите ми да изложим пред очи читалачке публике један књижевни факат. Приказујући „С. Н. Задругу у 1913“, садашњи уредник „С. К. Гласника“, професор Југословенске Књижевности, с даном литигом титула, иначе г. Павле Поповић, пошкропио је сваку свеску с неколико речи, фадерирајући и писца или преводиоца. Дошао је до Пандуровићевог превода Расинове „Аталије“ г. Павле Поповић у двадесет један и три четврти реда (г. Душан Л. Токић их је бројао!) констатовао је, да Расин први пут улази у српску штампу књижевност.

Београдски стил напредује! Кад већ може нешто, да „стрмоглавце пада у вис“ или кад један од два ученика г. Поповића проналази „жене списатељице“ за разлику од „људи списатељица“; — зашто да „Гласник“ челни, поред увећаних термина „писмена и усмена књижевност“, не скује трећи „српска штампана књижевност“?

Ми знамо, на велику срамоту оних који не знају, да је из старог „Летописа Матице Српске“, пре неколико година, оштампан у мостарској „Малој Библиотеци“ Боричев превод Расинове „Федере“. Приликом приказа у београдском

Народном Позоришту, прва свеска „Дела“ повољно је говорила о томе правду. Кад је превод изашао као књига „С. К. Гласник“ донео је неповољан приказ. Дакле, кад г. Поповић тврди, да Расина нема у српској штампаној књижевности изгледа, да је њему познат превод „Федере“ из позоришта; односно, можда г. Поповић више памти оно што је читао у „Делу“ него оно што је изашло у „Гласнику“?

Свакако, да се српски штампани на два места превод „Федере“ не може придати „хрватској страни нашег народа“. То је барем г. Поповић био дужан да зна, а кад он то, на жалост, није знао, или је знао непотпуно па због тога погрешно тврдио, онда је било оправдано искренути пажњу ненадлежних на незнање надлежних, тј. обавестити публику о необавештениости њених књижевних репортера.

Здравим Вас,
УЗДАХ СУТОНЧИЋ
књижевник са Западе.

Бугари на послу

— Подбадање нашег становништва. — (Извештај „Пијемонт“.)

Радовиште, 22. јуна.

Наше полицијске власти у Пехчеву успеле су пре неки дан да ухвате у пехчевској околини два бугарска агента-револуционара, који су вршили пропаганду код нашега сеоскога становништва, наговарајући га да бежи у Бугарску, како би на тај начин изабегло служење у српској војсци.

Наше становништво изгубило је свако поверење према оваквим агентима, и бугарска пропаганда остаје потпуно безвесна.

СРПСКИ ПРИЛЕП

— Један докуменат из 1802. године. — Ко су некада били данашњи бугараци? — (Писмо „Пијемонт“.)

Прилеп, 19. јуна.

Ранију белешку вашу о проналаску старих српских школских књига у Прилепу, да допуним, овом приликом, још једним малим наласком, који, поред толиких других, приказује српски Прилеп и пре српских школа у њему. Он је из времена кад у Прилепу није било никаквих школа, ни српских, још мање бугарских; из времена кад ни сви попови нису били писмени (као при богу познати поп Мића из „Горског Вијенца“); кад се само у манастирима могло научити нешто читању и писању.

Пред манастиром Трескавцем, задужином нашег краља Милутина, више Прилипа, има једна чесма направљена године 1802. На њој је и натпис урезан у оквиру крста. Нат-

пис тај писан је старим српским правописом тога времена, и језиком српским с особинама некијевног, народног говора из овога краја.

Најинтересантије у њему је што је сачувао презиме једне од најугледнијих кућа прилепских, доскорашњих бугараша „Бомболова“, а у првобитном народском, књишком необрезаном облику свом, као „Бомболо(ви)ћ“, без „в“ између последња два сомогласника, као што прост народ овамо и говори (волови, праишкрстои).

Данашњим правописом тачно преписан, тај натпис гласи: „Сија чешма направи Димо Мијаковић, Илија Чичо, Јоан Бомболовић. 1802. месец Аугуст.“

Биће оваквих споменика још доста, у колико их равносна пропаганда бугарска није уништила.

Јаја-ага

— Истина о његовом одласку у Цариград. — Полиција у новим крајевима. — (Писмо „Пијемонт“.)

Скопље, 20. јуна.

Када је пре кратког времена Јаја-ага пуштен из затвора у Цариграду, ви сте написали да су Турци затворили Јаја-ага да му се освете што је помагао Србе у ратовима и пре ратова и што је са својим добровољцима вршио разоружање великог краја и једног дела округа штипског. Али су неки лестоци, доције, додали да је Јаја-ага отишао у Цариград зато, да се са својом женом види. Међутим, то није истина. Ја сам пре неколико дана био у Штипу и тамо сам се уверио, да је Јаја-ага отишао из Србије због нечовечног поступка штипске полиције, која га је, апсолутно без икаквог повода, држала неколико месеца у апсанам.

И ако је Јаја-ага познат, међу четницима, као потпуно исправан ратник, начелство округа штипског довело га је једног дана из св. Николе и притворило, на радост бугарских агената, као плачкаша, човека који силује жене и девојке, лопова. У затвору је Јаја-ага остао месецима. Начелство ништа није предузимало. Акта су стајала на столу, начелник је ћутао, а Јаја-ага је седео у затвору. На послетку, Јаја-ага је пуштен, али не преудом, него онако како је у затвору и ушао: утицајем са стране.

Друкчије се, у осталом, није смело, јер би се иначе доказао несавесност полиције и показао нерад начелства. За време свога робовања, Јаја-ага је показивао, као ретка зверка, свакоме ко дође. Кад га је начелник пустио, обећао му је, колико да се неправда заборава, извесне бенефиције; али се Јаја-ага захватио на свеу. Молио је само да се објави да је невин и да је несавесношћу других затвора допао.

Када је отишао у Велес, Турци су му се постојно ругали. Осрамоћен, он се онда уклонио из свога роднога места и отишао је у Цариград. Неки тврде чак, да је тамо, у жељи да нам се освети за неправду, шуровао са Енвер-бејовим и бугарским комитама у Бумулдини.

Двогласна имања

— Српско-бугарска погранична питања. —

На претставку српске владе, да се питање о двогласним имањима на старој српско-бугарској граници што пре реши, пошто је оно ушло и у одредбе Букурешкога Уговора, бугарска влада је одговорила преко свога посланика у Београду, г. Чапрашикова, и српског посланика у Софији г. Бошка Чолак-Антића, да је вољна да приђе решењу тога питања, а у исто време поднела је и нарочити правилник по коме би се ово деликатно питање привело крају.

Крај једне песме

— Крајна владавина кнеза Вида. — Шта ко чини, то и дочека. —

Овога пута, изгледа да је заиста дошао крај владавине кнеза Вида. Све што је, напорима оданих Холандана и чланова међународне контролне комисије, било постигнуто у Епиру, пропало је када се показало да кнез није у стању да испуни обавезе које је примио. Видећи пред собом поново арнауске хорде, које су се до Валоне спустиле, Епирци су поново устали на оружје.

Све је пропало! Положај кнеза Вида је тако очајан, да и сама немачка штампа пише некролог његовој владавини. „Национал Цајтунг“ пише:

Још ни један од немачких кнежева, који су одлазили на Блукан да владају, није прошао без тешких задатака, који су их тако очекивали; али ипак, који су мање, који су више среће и успеха, они су вршили своје тешке дужности и барем умели да стекну пријатеље. Али данашњи албански кнез Вилхелм, кад год се обазре, види да нема оно себе ни једног јединог пријатеља. Мухамеданци га мрзе. Националисте га не воле; моћни прваци арбанашки одрекли су га се. И сам пуковник Темзон, који је јуначки погинуо, није пао у борби, браћећи кнеза, него је дао свој живот, мислећи, да га жртвује за добру ствар. Италији је од албанског кнеза већ дигла руке. У Аустрији је неомилан, а у Немачкој се постао неинтересантан; а већ што се тиче Тројног Споразума, само се по себи разумје, да му ово невалало дерште Тројног Савеза није баш особито за срце прирасло.

Сви су балкански владари умели да својој личности прибаве поштовања, и да се приближе свом народу; само кнез Вилхелм, од свију и свакога напуштен, седе усамљен у својој конаци, где ће се ускоро уверити о великој истини Франка Водекинда, који је рекао: „Живот је само једно опасно илизалиште...“

25 јуни 1913. год.

САЗОНОВ И БОПЧЕВ.

Бугарска влада увида да ситуација на бојном пољу није онако ојајна, како је она мислила да ће бити. По првобитном плану, до сада је њена војска већ

имала бити у Шумадији. Међутим не само да то није, него се чак српска војска дошавши к себи од препада, окренула у контра напад, који је на неким местима толико јаки, да представља опасност за њену армију. План није успео, а српске армије су већ увели ослободиле руке. Да не би дошло у незгодан положај, Бугарска покушава

ПОЛИТИКУ ПОДВАЛЕ.

Њен петроградски посланик је данас покушао да изнесе Сазонову данашње бугарско гледиште. — Бугарска влада рекао је он, остаје и даље на гледишту тачног испуњења уговора и готова је да одмах обустави војну акцију, ако би и друге заражене стране пристале на то. Према овоме држање Бугарске не даје разлога акцији Румуније са којом је Бугарска тежила да успостави пријатељске односе, приставиши да поднесе и тешке услове у том циљу. Софиски кабинет се, изјавио је Бопчев, обраћа Великим Силама са Русијом на челу, да узму у своје руке регулисавање питања о бугарско румунским односима.

Сазонов је на то одговорио Бопчеву, да се сад више не може говорити о уговору, који су поцепали сами савезници, и да би Бугарска, рачунајући са данашњом ситуацијом и са онам која јој прети пред новим опасностима, требала да предложи услове, која би Србија и Грчка могле да приме, а затим да се постава да дође до споразума са румунским кабинетом.

НАПАД НА ШТИП

почиње. Моравска дивизија другог позива прелази Брегалницу између Черновца и Кушчина и снажно напада на Бугаре, који дају величанствен отпор, али ипак пред вече попуштају моћном налету Моравца. Бугари најзад напуштају Штип, чији пад значи потпуно српску победу у Македонији.

Може се рећи, да се тек данас ситуација јасно опажа, Срби су у добитку. Бугари беже од Кочана ка Царевом Селу, а од Штипа на Радовишту. Коњица их гони у стопу.

На северу ситуација је за Србе доста рђава. Седми пук мора да се повуче на

ЧУПИНО БРДО

Генерал Рашић је лично отишао на Чупино Брдо. Из Врховне Команде је наређено, да мора остати на овој позицији до последњег човека, па ма морало и он сам да положи свој живот. Генерал је одговорио, да само преко његовог мртвог тела, Бугари могу поћи напред.

Својим војницима је рекао то исто. Губитком Чупиног Брда био би бугарској војсци отворен пут Бесина — Страцин. Српско лево крило прве армије било би опкољено, а бугарска је војска без великих сметња загосподарила путем Куманово — Скопље. Прва српска армија, славно победила најзначајније битке, битке на Брегалници, била би тада подухваћена с бока и са леђа.

НА СТАРОЈ ГРАНИЦИ

у четири и пет часа ујутру Бугари почињу наступање на целома фронту. Борба траје цела дана, али је отпор Срба тако јак, да не могу прећи Грличку. Ноћу се бугарска војска вратила на своје раније положаје, пошто је претрпела страховите губитке.

Немајући извештаја о трупама потиснутим на Бачијама, а бојећи се да тиме пут за Беољевац и Соко Бању не буде отворен, командант Зајчара са одлучи, да предузме офанзиву и да, поред много слабије снаге, покуша потиснути непријатеља.

Војнички живот

АТЕНТАТ У САРАЈЕВУ.

Војни кругови у Србији сажалевају насилну смрт надвојводе Фердинанда и његове несретне супруге. Покојни аустријски престолонаследник био је, пре свега, војник. Сва његова акција сасредила се у снажењу армије на суву и на мору. У његовој канцеларији израђивани су још од сад специјални планови за рат, планови политички и верски. Високо моралан, он је инспирисао војсци поуздање у њега. Никад Хаџибурзи не би развили тако добро утицај свог дома на војску и државу, као под овим принцем, захнутим вером и поуздањем. То је, несумњиво, био човек чврсте воље, чије је понашање било испуњено једном мистицизмом, привидном повученошћу, коју је нарочито изазивала мржња створена у двору, његовом женидбом. Тај човек је имао воље; имао је своје путеве. И ако су његове принчевске политичке амбиције биле недовршене у конструкцији и практичној одређености, несумњиво је да

би се он, поставши царем, ослободио идеје о триализму, коју му јавност намеће. Он, чији је тестамент, кажу, био потписан са „Император Герман“ извесно не би могао отићи испод окриља Немачке. А његово негодовање према Мађарима убрзо би променило свој ток. То би био владар од концентрације аустријских снага, у сврху развитака династије и Аустрије. Принц који је довео супругу у Босну, да маневрује на наш Видовдан, не би имао правде и правде за Словене, то је извесно. Његове идеје о Србима јасно су протумачили изгреду против Срба у целој монархији. Покојни надвојвода Фердинанд био је наш велики противник. И готово је сигурно, да би се за његове владавине догодило слом, који би нам донео уједињење и коначну слободу.

Имајући уза се Хецендорфа, као војника, и аристократску дипломацију, он би рескирао. Ту политику коцкања на врху мисле данас у Бечу, да замене политиком опрезности и голог рачуна. Отуда се из позађа појављују одмерени и строги граф Тиса, као кандидат за државног канцелара. Смрт надвојводе Фердинанда значи тешке зближење између

Угарске и Аустрије. Престолонаследник пин граф Форгач, извесно неће више имати место у министарству спољних послова. Отпаће минастерозност у дипломатији. Играће се са отвореним картама. Смрт надвојвода извела нас је пред ситуацију: бити ил' не бити! Овакв атентат на нас има једно једино дејство, а то је: опомена на рад. Родољубиви нагон неодмерене младежи, упрежу тако цео народ у стрепњу и опрезу. Колосак постаје све ужи; перспективе све јасније. Престолонаследниковом смрћу ископали су противврх једну нову бусију. У исти мах, гоњени на правди бога, Срби се збијају у редове. Преко крви несрећног принчевског пара, противници се гледају с руком на мачевима. Ови жалосни атентати су предзнаци великих догађаја. Они су пролог за једну историку трагедију. После пролога настаје радња. Треба знати, да они у Бечу знају шта је ред, и да умеју радом привести добрим циљевима.

Покојни надвојвода имао је јаког утицаја на официрски кор и на ђенералштаб. Са министром војним имао је тесних релација. Но те релације нису биле интригантске; над-

војвода се није спуштао са своје висине у низине ситног дневног живота својих потчињених. Он је ишао за идејом подизања Аустрије. Умео је да одабере људе и да се заједно с њима одушеви. То није било сашаптавање ради локалних трикова. То су биле комбинације судбоносне по велики интересе државне. И само с тога, што се умео уздићи од сплеткарства, он је пружио и за се цео официрски кор. Ту је било све његово частобуље; ту се осетио највећи губитак његовом смрћу. Једна од нарочитих врлина, која га је красила била је, дакле, аристократска часност. На његово реч могло се рачунати. Пријатељи су му давали највеће поверење, знајући коме га дају и зашто га дају. Надвојвода Фердинанд био је озбиљан, одмерен и поуздан центлмен.

Ма колико да је наша влада желела дати доказа свога гнушања према извршеном атентату, она је морала бити у тим изјезама саучешћа одмерена.

Ми смо на дан помена смрти аустријског престолонаследника видели пуну цркву наших официра. Четири ђенерала у пуној гали направили су свачени помен народном жалощ-

ћу. То више није учтивост једне владе. То је малтретирање победоносне војске.

Уместо тога, наша влада, уз пристаном парастоса, могла је мобилирати наше трупе, и послати ноту у Беч, да се престане са гоњењем невиних Срба. Срамна учтивост наше политике не сме се уписивати у њезине врлине.

Господин Пашић савијајући преко мере своју стару извештану грбину, удара шамар по образима оних који су побеђивали и који треба и сутра да побеђују.

АУСТРИЈСКИ МОНИТОРИ.

Сазнајемо, да се у министарству војном носе мишљу, да организују специјалну команду за борбу против војног монитора. Пошто су прикупљени нужни реферати по овом питању, то ће се ускоро доћи до одлуке, која ће нам скинути с врата питање монитора.

Земља, која се налази у нашем положају, мора се обезбедити на својим фронтонима. Нарочито на онима, одакле јој прети највећа опасност. Монитори снажно повећавају ту опасност. Наше мере против њих долазе на време. Хвала припада артилериско-техничком одељењу.

ПРОФЕСОРИ ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ.

Ово је једно интресантно питање. Настава у нашој војној школи трпи много од несталности професора. Не могу да се обрађују предмете; не могу да се остваре дубље студије. Не могу да се одаберу професорске снаге. Настава трпи опште војно образовање рамеље.

Сам тога, професори Војне Академије, који су заузети другим службама, нарочито ђенералштабни официри, врше професурал на рачун редовне службе. Њихови важни елаборати од тога трпе. Настају штетни прекиди од месец два дана, приликом путовања, задатака и т. д.

Томе би се могло озбиљно помоћи, ако би се за професоре Војне Академије узимали официри у пензији.

Генерал Мишић, потпуковник Петар Мишић, Радојичић, ђенерал Атанацковић, могу бити ауторитети за поједине предмете. Настава би добила много, сам тога и главни ђенералштаб. Ствар је у томе, да професори из пензије прилагоде своја предавања духу тежњи нашег ђенералштаба.

Амбиција официра из активне овим не би трпела ништа. Служба би добила. Губило би се мало на хонора-

На бојишту

КОЛЕРА ПУСТОШИ.

Скопље, Велес и Куманово права су легла колере. На све стране смрт носи немилеце огромне масе војника.

Грчке железнице

— Грчка ће приступити једновремено грађењу свих нових железница—

Грчка влада је одлучила, да што пре оствари свој програм грађења железница у Македонији и Епиру, железнице које ће у исти мах служити и војним циљевима. Пошто је недавно потписан уговор с берлинском кућом Ленц и Комп. с претходним радовима за пруге Каламбака—Кожани—Соровић и Кожани—Ферија, ових дана ће се закључити уговори са италијанским инжењером Карцу-

лом за пругу Драма—Кавала, са Хафнером, грађевинским инспектором Друштва Источних Железница за пругу Солун—Ангиста и са енглеским друштвом Џексон за пругу Каламбака—Јањина.

Поред тога влада, намерава да подигне, односно прошири, пристаништа у Солуну и Кавали и да изврши регулацију Вардара.

Бојкот аустријској роби

— Неколико наших трговаца одбило је да прими робу из аустријских фабрика —

У току прекјучерашњег у јучерашњег дана неколико угледних београдских радња, које су набављале делимично робу

из Аустро-Угарске, одбио је трговачке путнике, који су им нудили робу из аустријских фабрика.

Трговци су мотивисали то не примање робе гоњењем Срба у Босни и целој Аустроугарској. Један угледни трговац из главне чаршије рекао је путнику који му је нудио робу:

— Зар ви имате образа да ми нудите своју робу и сада после свих насиља, која су у току последњих дана извршена над српским трговачким фирмама у монархији? Ту исту робу, коју ми ви нудите, тражиле су фирме које су сада ваше жртве.

Колико смо сазнали ово је тек почетак ширег покрета за бојкот аустријске робе у Београду и целој Србији.

Тешке и огромне капије биле су страшно забарикадиране. Нуде демонстранти су тако дуго трели, дрмали, ударили, док оне огромне капије нису попустиле и отвориле се. И ако су та врата огромна и тешка, демонстранти су их извадили на сред ђемалуше и разбили. Зашло се тад унутра. До чега се дошло, износило се на сред ђемалуше и разбијало.

Спаљивање српске заставе. — Све до темеља.

Демонстранти су ту спаљили српску заставу и онда кренули према кући оца атентатора Недељка Чабриновића, кафани и трговини самлевене кафе Васа Чабриновића, у Фрање Јосифа улице. На путу су разбили сав намештај и прозоре „Кафана Парк“ (својина једне удовице Српкиње) и столарску радњу Станишићеву.

На Чабриновићевој кући све је попуцало. Близу је ту и велика трговина покућанства Браће Векић. Демонстранти су и ту на кући поразбијали прозоре а од силног и скопуценог покућанства није остао цео ама ни један сто. Све је уништено, поразбијано и избачено на улицу. Веле, да ту има штете око 20.000 круна.

Преко пута од Векића налази се Мис Ирбиџин Завод, где је и „Задруга Српкиња“. И ова је сва кућа демолирана, а све, што је било у њој уништено.

50 корачаја одатле лежи Пештов раскошно уређени „Хотел Имperiјал“, који држи удова Максима Прњатовића. Све су, што се ту налази, демонстранти разбили: столове, столице и други намештај, прозоре итд. И одатле је све изнето на улицу и слоњено.

Понова код Глише!

Хајдемо опет Глиши! издали су заповест вође демонстрације. И за час је све било опет код Глишних кућа. Наставило се ту, да се уништи још оно, што је преостало. Два масивна омибуса Глишина хотела Европе, прави колоси од кола, извезени су на улицу, изврнути и разбијени. Једне красне саонице затекла је иста судбина на сред ђемалуше. И њих, као и два фијакера, демонстранти су извукли на сред улице и разбили. Простор пред шталама Глишним у ђемалуши изгледа од силне масе ствари управо за барикадирана, те је и промет туда посве немогућ и ако је пут широк 30 метара. Сав овај крај наличи као згаршиште после тешког пожара или град после другог бомбардовања. Велика множина разног покућанства, око шест врста разних кочија, ћилима и још многе преразне ствари застрли су сав овај простор у ђемалуши.

У горњој ђемалуши

Група демонстраната, која се од Саборне Цркве одвојила у

горњу ђемалушу, такођер је била марљива и безобзирна у свом раду. Демонстранти су ту разбили ове радње: гостионицу неког Мостарца на углу ђемалуше и Пехливануше улице, кројачку радњу Илије Р. Трифковића у Пехливануши, кафану Милана Кршића. Страшну је штету претрпιο и хотел Катић, све је уништено и бачено на улицу. Столови, столице, посуђе чаше, флаше, биљар, кревети, јастуци..., све, све се то нилази на улици поразбијано и поразбациано.

Даље су уништене ове радње: бријачница Васа Петровића, кафана Вује Соколовића, гостионица Петра Бука, бакалска и гостионичарска радња Самоуковићева, трговина мешовите робе Милана Станића, хан и механа у ђемалуши број 26, Перина гостиона број 24, трговина гвожђем и разним бојама Светозара Цвијића, „Народна књијара“ А. М. Прковића и т. д. Све је у овим рђдњама уништено и разбијено.

Два штаба — две развалине.

Затим су демонстранти дошли до стана Глише Јефтанића, а одмах онда и до „Српске Ријечи“.

Врата су на стану Глишином силом провалена. те су демонстранти из стана побацили своје покућанство. Прозори су сви разбијени, фотели, куфери, столице и т. д.

Сви су миндерлуци и креветске ствари разбацили де се данас у даљини од 100 метара шебећом овом улицом по самој вуни, рекао би, да су ту стада уишана.

Пред „Српском Ријечи“ видиш целе хрпе новина, рукописа, других папира и т. д. Тек испод овакове гомиле вири по који разбијени столац, писаћи столови, па којим се издрљало много перо, спремајући овај кобни дан... и т. д. У просторијама уредништва и управе „Српске Ријечи“ није баш ништа остало, ама баш ништа. Све је на улици. Пуста се Ђирилица повалила по цести, а кућа је сва из темеља разрушена. Тек остаци некадашње фирме, издерани и поломљени, остали су.

Уз овај дом налазе се просторије „Њевачког друштва Слоге“. И у „Слози“ је све сложено уништено.

Овада се са 50 степеница долази у штампарију „Српске Ријечи“. Демонстранти, да покажу, шта мисле о овом друштву, није имали обзира и жалости труда, већ су дошли и у штампарију, да униште она слова, која су тровала народ и ширила налоге краља-ослободитеља.

Машине су у штампарији оштећене, папир избачен регали поразбијани, а слова избачена у двориште.

Одмах се у близини налази нова, величанствена зграда Великог Управног и Просвјетног Савјета. Ту се у приземљу на-

лазе ове трговине: Јово и Ристо Васиљевић, трговина мануфактурне робе на велико и мало; Филија Браћа Ристо и Миха Шантић; Филија Шантић и Загорац; Јово Р. Јовановић. Све су ово трговине, пуне разне робе, и великих излога демонстранти походили, излоге разбили, робу полупали и делом оставили у дућанима, а делом разбацили по улици.

Још су многе радње у овом крају демолиране. Особито је велика штета начињена у дућану Милана Р. Параноса, који има „Заступништво чешке индустрије“; трговца мешовите робе Јакше Скочајића; гостионичара Крсте Јовановића, званог Комљена и т. д. Ни Пирушу демонстранти нису поштедили, већ су и тамо разбили све, што је српско.

Сав овај крај пружа тужну слику, а развалине, грозне и тешке развалине, сведоче, како је тешко пало сарајлијама злодело разбојничке Србинове руке.

Догађаји у Терезији

Маса народа прешла је Ђумуријом Ђупријом, да изађе у Терезију. Ту се у Чикми налази и стан и радионица златара Јове Митричевића, који има главну радњу у Фрање Јосифа улици. Демонстранти су дошли пред радионицу, а из куће је неко на њих опалио хитац један из двоцевке а други из револвера. Срећом није био нико рањен. Огорчење народа постало је тим веће, те су још бесније навалили на радионице и стан. Пусто злато и сребро стаде се просипати. Дукати разних величина, што их носи наш женски свет, поче звекетати.

Стари Митричевић и његов син затворени су. Код њих се нашло доста оружја. Један је од њих био преко Миљачке беогао у просторије „Sарајевог Tagblatt“, а отуда у једну башту, но ухваћен је и предан полицији.

И у Терезији су поразбијане све српске радње. Што је било у њима уништено је, а особито је велика штета нанета гостионичару и трговцу пића на велико Ристи Бандуковићу, званог Бандуки. Све му је уништено.

Догађаји на Хисетама

Јака група демонстраната упутила се на Хисета. Где је овде била каква српска радња, затекла ју је иста судбина, као и друге: све је уништено.

Велике деликатесне радње: Шантић и Загорац, Браћа Ружић и друг (пре Ружић и Вујасиновић) посве су уништене. Гвоздене решетке на изловима посве су разбијене, роба у дућанима поразбијана и побациана, а што се могло, избацило се на улицу. Трговачке књиге, списи, фактуре итд. све је то уништено.

Трговина мешовите робе и пића Митра Домазета такођер је љуто страдала. Гостионица градског заступника Андрије Ру-

Како је пустошено

Дани безвлашћа у Сарајеву

— Почетак демонстрација. — Јуриш на српске куће. — Војска долази. — Спаљивање српске заставе. — Срби се бране. — Ко је повређен. — Колика је штета. —

„Хрватски Дневник“, познати франковачки лист, доноси у једном од последњих бројева извештај о вандализма које је бесомучна франковачко-муслиманска руља починила над Србијом у Сарајеву.

Ми тај извештај доносимо у целости, да би наши читаоци видели како о сарајевским изгредима јављају баш они, који су инсценирали и дириговали бесомучним нападима на Србе, нападима за које један мађарски лист вели „да су вечит доказ вандализма на коме нема равна.“ Извештај „Хрватског Дневника“ гласи:

Пустошење српске школе

Војска је затворила Рудолфову улицу испред Црквеног Трга до Хотел Централа, а полиција је затворила Фрање Јосифа улицу од нове српске цркве до линије Кабиљо—Хотел Централ.

Демонстранти су се разишли споредним улицама и састали на Црквеном Тргу. Успут су уништене све српске радње, крај којих се прошло, разбијени су прозори на Краљевићиној кући, а од свих је — на овом путу — највише страдала кројачка радња Бесаровића крај војничке касине. Управо невероватна количина штофофа и свиле налазила се у тој радњи. Све је то изнешено на улицу, погажено и подерано. Штета се ту цени на много хиљада круна. Наравно и кућа и прозори, све је попуцано и оштећено.

На Црквеном су се тргу сви демонстранти окупили, било их је на хиљаде и сви су јуришали на српску школу. Хиљаде камењасасуло се на ту кућу, а од

800 прозора, што их има та велика зграда, није остао цео ниједан. Демонстранти се нису ни тиме задовољили, већ су ушли у зграду, побацили из ње све књиге, писанке, слике, записнике, врата, прозоре и т. д. Кућа је за час била пуста, а пред њом се направила права громада избачених и полупаних ствари.

Једна кафана у приземљу те зграде, чији је газда такође Србин, сва је уништена. Ту су демонстранти нашли краљеву слику, и да се не оскврњује, узели је собом и носили цео дан у првим редовима.

Преко пута школе расторација Авакума Прића такође је сва разбијена.

Поделе у групе.

Од српске су се школе демонстранти поделили у више група. Највећа је била она, која је отишла Ферхацију, а друге су пошле споредним улицама: Петракином улицом у Чекалишту; ђемалуши у Варош, према Башчаршији; Фрање Јосифа улицом према Хисетама; преко Ђумурије Ђуприје у Терезију улицу и т. д.

У Српском Клубу

Велики је број демонстраната пошао од српске школе крај Тржнице на угао ђемалуше и Мустафа Џенетић улице. Ту се налази у Саломовићу кући Српски Клуб, који се недавно основао и за намештај утрошио 20.000 К. Демонстранти су најпре поразбијали прозоре, а онда зашли у саме просторије. Све што се налазило у просторијама, избачено је и поразбијано: фотеле, столови, столице, сли-

ке, новине, па чак је и билијар бачен с другог спрата на улицу. Врата и оквири прозора такођер су бачени.

Даље уз пут

Успут су демонстранти разбили крај тржнице сав намештај гостионе Николе Новаковића.

Недалеко Српског Клуба, низ ђемалушу, налази се месарска радња Шпире Новаковића. Демонстранти су је сву уништили, много чистог свињског меса изнели на улицу, а исто тако и шунке, кобасице и т. д. Сав је простор пред радњом био пун меса.

Уз Новаковића се налази кафана Јове Паликуће, кога већ и презиме одаје, из чијег је племена. Све му је разбијено, бачве пробјене, пиће истекло, те све излило на улицу. Столице, столови, бурад, чаше, флаше, пећи — све је било избачено.

Ту је преко пута, у ђемалуши бр. 64, књијара Трифковићева. И њу су демонстранти сву разорили, а сав инвентар избацили, те се у овом простору од преко 150 метара ишло по самим књигама, и другим хартијама.

Код Глише Јефтанића

Огорчени демонстранти пошли су да траже имовину првака и главног подотрекача оваквих идеја међу Србима, и дошли су до стана Глише Јефтанића у ђемалуши улици. Ту се налазе његове штале, за коње, за фијакере, кола и омибусе „Европе“ и вила, што је недавно саградио.

рима, али по среди није материјални интерес појединаца, него целисходност службе и наставе.

БОРБА ИЗЕМЉУ ГЛАДИЈАТОРА И ТИГРА

— АЛЕКСАНДАР ГИРО —

Под афричким небом биле су распоређене клупе степенасто; на стубовима са златним шиљцима биле су прикачене завесе пурпурне, везане свиленим и златним тракама. Ове широке завесе чиниле су над главами гледалаца простран, округла шатор, чији су сјајни одблесци давали свима афричким лицима ватрену боју, потпуно хармоничну са њиховим живим и страчним изразом.

Изнад арене небо је било слободно и празно, и млазеви светлости, који су падали као снопуре Агрипиног Пантеона, расипали су се обилно на све стране, не остављајући ништа да измакне усхићеним очима: ни стубови ни статуе, ни бронзане и златне ваоне, ни онај сјајан накит што је бележао на грудима жена и младих девојана.

Шест хиљада гледалаца нашли су места; осталих шест хиљада лутали

су око круга, и једни су одбијали од других овај талас тешке где се ништа није разликовало, ни бес, ни радост. Амфитеатар је личио на брод у који је продро талас, и који стоји напуњен до врха, док га остали таласи заплувају са поља и разбијају се ричући.

Ужасна рика, на коју су одговарали узвици гомиле, објављивала је тигров долазак. Било се отишло да се отвори његов кавез.

На једном крају, један човек лежао је на песку, го и као заспао. Он је био немаран према ономе, што је узрујавало светину тако јако. И док је тигар јуришао са своју страна по празној арени, нестрљив због очекиваног плана, он је, налакћен, изгледао као да затвара своје тешке очи, као жетелац који, уморен од летњег дана, лежи и чека сан.

Чуло се неколико гласова са седишта како траже од диригента мгар да нареди да се приближи жртва; јер тигар или је није никако распознавао, или ју је презирао, видећи је тако мирну. Старешине арене, наоружане дугим копљима, покорише се вољи народној, и врхом свога оштрог железца пробудише гладијатора.

Али тек што је он осетио додире њихових копаља, скочи са страхоуитним криком на који одговорише, ричући од ужаса, све животиње затворене у пећинама. Шчепавши једно од копаља која су разравали његову ногу, он га сломи на два парчета и баци један на главу управника амфитеатра, кога обори; и чувајући онај део, који је био украшен гвожђем, истави се сам пред свог дивљег непријатеља.

Кад се он подигао, и кад је поглед гледалаца могао да одмери на песку сенку коју је оцртавао његов циновски стас, жагор дивљења испуни цео скуп. Жене, показујући га прстом са неком врстом гордости, називале су његово име и причале све његове циркуске подвиге и његова јунаштва у бунама.

За то време, гладијатор се приближавао лагано арени, окрећући се напакда на ону страну где је била царска ложа, руку опуштених у некој врсти немоћи, копајући земљу, коју ће наскоро искрвавити врхом свога копаља.

Како је било обичај, да крвчи не буду наоружани, чули су се гласови: „Без оружја! Доле оружја!“ Али он, витлајући парчем копаља ко-

је је чувао, и показујући га светини, рече: „Ходите, да га узмете!“, стегнутих уста, са уснама бледим и гласом рапавим, готово загушеним од љутине.

Кад су се узвици удвајали, он подиже главу, баци један поглед по целом скупу, насмеја се презриво, и, ломећи изнова оружје, које му је остало, баци остатке на главу тигрову, који је у том тренутку оштрио своје зубе и канце на подножју једног стуба...

То је било његово изазивање.

Страшна животиња, осећајући се удареном, окрену главу и, видећи свога противника где стоји у сред арене, једним скоком устреми се на њега; али јој гладијатор измаче, сагибајући се до земље, те тигар паде ричући на неколико корана одатле. Гладијатор се понова подиже и три пута превари, истим покретом бесвог дивљег непријатеља; напоследку тигар ступи и њему на неколико прорачунаних корака, показујући зубе и истажући губицу, очију светлих, репа усправљеног, језика већ окрвањеног. Али овог пута гладијатор, једним снажним скоком прескочи тигра, у тренутку над је хтео тигар да га зграби...

Напоследку, више изнурен дражењем него, као што је светиња мислила, споршитој борбе, која је изгледала на први мах тако неравна, — гладијатор је стајао и очекивао звер храбро; и тигар, сав задихан, јурну на њега урлајући радосно. Крик ужаса, или може бити и радости, чу се у исто време на свима седиштима, кад животиња, усправљајући се на шапе, спусти своје канце на гола рамена гладијаторова, и истури главу да га прождере. Али, гладијатор забаци своју главу назад и, шчепавши обема чврстим рукама мекани врат животиње, стеже је тако снажно, да тигар испружи своју губицу и диже у вис, да би до његових плућа дошло мало ваздуха, пошто су му руке гладијаторове затвориле пролаз ка кљешта ковачева.

Међутим гладијатор, осећајући како његова снага слаби и одлази са његовом крвљу, под јаким канцама животињиним, удвоји напоре, да би што пре учинио крај; јер је борба, продужавајући се, претила да се окрене против њега. Усправиши се на обе ноге, и сваливши сву своју тежину на непријатеља, чији су се удови савијали под тежином, он сломи тигрова ребра. Сплуштена

груди тигрове пустише неколико урлика, који се отеше из грла дуго гушеног млазевима крви и пене. И гладијатор, дижући се у пола и ослобођавајући своја рамена, са којих је једно откинуто парче остајало у крвавим канцама тигровим, метну колено на сабину животиње, која је брктала и притискујући је снажно, осети једног тренутка како се животиња копча под њим. Притискујући је једнако, он виде како се њени мускули грче и како њена глава једног тренутка подигнута, паде на песак, отворених чељусту, стиснутих зуба и очију угашених...

Опште, бурно клицање подиже се са свих страна, и гладијатор, коме је триумф повратио снагу, устаде, и, шчепавши грдну лешину, баци је издалека, као поклон, пред царску ложу.

Д. Е.

Бланкадор

РОМАН ОД МОРИСА МЕНДРОНА

Тада, Жанмен приморно упути свога ученика и припреми га и за овај олуцај. Над сврши са леницијом, он опусти батину, баци је и рече:

(13)

жића, и њу је задесила судбина осталих српских гостиона. Велика трговина стакла Митра Ребића сва је развијена. Видаковићева гостиона „Славуј“ у Алипашиној улици сва је разорена.

Овако су исто уништене и све остале српске радње на Хисетима.

У Бјелавима и Чекалуши. — Србин Јовичић пуцао. — Један мртав, два рањена. — И Јовичићу је пукло...

Демонстранти, који су се крећући на Бјелаве, харали су што им је год српско дошло под руку. Велика трговина „Браћа Вајчегић“ на Бањском Брелу сасвим је демолирана. Редом отуда, па све по целим Бјелавима и Чекалуши улици све је поразбијано што је год прилике на себи имало. Тако су дошли демонстранти до велике трговине мешовитом робом и деликатесима, Браћа Јовичић и Чекалуши. Један је од ових Србана опалио у масу три хитца из револвера и као српски бадачи су се на трговце и њихову трговину. Један је од Јовичића некуда побегоо, те се ни сад не зна где је. Други, Коста Јовичић, изубијан је од разбеснеле масе, те је превезен у болницу, где га чува јака стража, да се, кад му буде стање доцштало, преда у руке правде. Код њих се нашло оружја. Демонстранти су им све до последње чачкалице поразбијали и поломили. — Равеници су одмах пренети у болницу. Један је од њих издану одмах. Зове се Антон Крајина, 45 година стар, католичке вере, зидар. Два хитца из револвера погодила су га у леву страну прса.

Учесници у демонстрацији. Неколико хиљада народа учествовало је у демонстрацијама. Били су то у јединству редови католика, муслимана и јевреја. Демонстранти су били из свих staleжа и звања.

Облазећи улицама носила је свака група пред собом слику краљеву, и певала родољубиве песме, а особито се често певало: Боже живи, чувај Боже!...

Рањеници. И јучерашњи је дан имао својих жртава. Убијен је, како горе наведосмо, у Чекалуши код Јовичићеве трговине зидар Антон Крајина.

Рањени су ови: Коста Јовичић, трговац, Перо Пријевић, кафеџија. Тешко је рањен у левом оку. Вејсил Кариман, 13 год., рањен је у Кошеви по десној руци. Грго Јанковић, 20 год., радник, рањен је у Доњим Хисетима од војничког бајонета. Абдулах Јусуф Беговић, 22 год., апшчија у Фрање Јосипа ул., рањен је сабљом по левој руци и по глави. Хакџија Атичић, 13 год., шегрт, рањен сабљом по глави, Лука Анушић, 42 год., рањен

је по глави. Алберт Фишер, 24 год., убодеи је бајонетом у прса и повређен по левој руци и на десном бедру.

Ови су сви у болници, а има и таквих рањеника, који код куће леже.

Све је поразбијано. 10 милиона штете.

Да не заборавимо споменути, да су демонстранти посетили и народне посланике др. Живка Њежића и др. Саву Јубрићу, који стају у Терезији улици код своје кунице Јеленке. Гостионица и стан Јубрићев, прошли су исто тако. До шта се дошло, разбило се.

Јучерашње су демонстрације свршиле тим, да од свих српских радња у Сарајеву није остало целих и нетакнутих ни тридесет. Штета је огромна, јер се вели, да су општењеници претрпели квара око десет милиона круна.

Индустријске концесије

— Ограничен број концесија —

Министарство Народне Привреде донело је одлуку, да се концесије, које су законодавним путем издате пре рата разним индустријским предузећима, не могу проширати и на новоослобођене крајеве.

Ово је начелна одлука и она се односи на све концесије па и на концесију Свиларског Друштва из Лапова, за коју је Министарство изрично наредило, да се та концесија не може односити и на нове крајеве.

Стазама и путевима

Изгледа да људи нису свесни тога, колико је живот мучан; толико им мало задовољства треба, да на све муке забораве! Дотезало се доле, да се данас сматрају као чеда среће они људи, који устају са својим трудом нешто стекну...

У тој општој животној несигурности, у људима се бује страховања далеких времена. И преплашене душе се враћају оковавању тајанствених сила и водних облака, који те силе представљају. Модерно доба није обновило само несигурност далеких столећа; оно је обновило и фетишизам примитивног човека. Људи стварају неку врсту идола од алата, којима су себи живот осигурали.

Сваки богатији дом скрива по једном таквом идола; једино сиромашни домови не личе на храм.

Један београдски богатшак, који је своје огромно имање стекао на најбољим могућим начин, али ипак у своју личу свога, отишао је у фетишизам тако далеко, да је на уласку у своју кућу истакнуо, као знамење, алат на коме је богатство стекао. Подигао је поред старе куће нову капљу, на којој је, тајанственом шарамом од месинга и гвозда, испречао порекло своје имовине...

Кога интересује, нека застане пред дворима Петра Јокића, у Крушкој улици...

Дневне вести

Општински буџет

Финансијска секција општине београдске потпуно је завршила рад на склапању општинског буџета за 1914 год. и предала општинској управи. Управа ће га на првој одборској седници, која ће се одржати после Петров-дана, изнети пред одбор на решавање и одобрење.

Распоред капелника

У Министарству Војном завршен је рад на распореду капелника војних музика. Распоред ће се извршити кроз неколико дана, када ће се извршити и попуњавање војних музика потребних бројем музиканата.

Административни чиновници

Сви кандидати који су се пријавили Министарству Војном за војно административну струку, упућени су Дунавској Дивизији, и ова је јуче извршила над њима преглед.

Монополска продаја

Управа Трговачке Коморе тражила је од Монополске Управе, да се само трговцима да мало продаја монополских артикала, пошто је и то једна врста трговине. Монополска Управа одбила је овај захтев Коморе зато што су сви артикли монополсани и само она задржава право да уступи продају коме хоће.

Привремени учитељи

На крају ове школске године, у старим границама Србије било је 332 вршиоца учитељских дужности. Министар Просвете својим решењем разрешио крајем овога месеца 120 вршиоца, а 212 оставиће и даље на својим дужностима.

Од разрешених вршилаца учитељских дужности 87 су свештеници.

Житарске комисије

На предлог свога одељка у Скопљу, Трговачка Комора решила је да се, ради унапређења житарске трговине, и у новим крајевима образују у свима већим извозним местима, државне комисије за преглед жита.

„Видовдански Дарак“

У име Видовданског Дарка приложили су Народној Одбрани: Њ. В. Краљ 500 дина, Г. Ђорђе Вајферт индустријалац 500 дина, Г. Радомир Луковић секретар срп. посланства у Паризу 50 дина.

Резервни официри

Сутра, у 6 и по часова по подне, одржаће се у хотел „Касина“, на Терезијама, састанак резервних официра, ради извесног споразума.

Музика косовског пука

Министар Војни одобрио је, предлог команданта косовскога пука, да се при овом пуку образује нова музика, пошто му је музика П пешачког пука одузета. Према предлогу команданта, у ову музику примиће се само кандидати који су са Косова.

Топчидерска станица

Г. Пипон, стручњак за железнички саобраћај у Француској, која се бавио два месеца у Србији, проучавајући наше саобраћајне прилике, предложио је Министру Грађевина планове за уређење ранжир станице у Топчидеру.

Учитељска скупштина

Годишња учитељска скупштина одржаће се 14., 15. и 16. августа ове године. 14. ће бити посебна скупштина 15. и 16. општа, на којој ће се расправљати питање о улози учитеља пре и после рата и културном раду учитеља у новим крајевима.

Овом приликом одржаће се и парастос погинулим учитељима у рату, којих има 32, и осветиће се спомен плоча са именима погинулих.

Ситне опасности

Они без крова

— Сиротињски талог. — Од чега се све живи у Београду. — Опште потере. —

Ма да у нас, плебејаца по рођењу, а демократа по државном уређењу и лично убеђењу, нама строге поделе на масе и класе, ипак их и против наше воље стварају живот, прилике и околности. И што је најинтересантније, а ако то класифицирање Београђана — реч је о Београду — није строго подељено, оно ипак иде у бесконачност. У нас се обично вели виши, средњи и ниши staleж. Међутим то су само три најистакнутије премаге на лествицама људских положаја; али да би се човек попео од једне до друге истакнуће велике премаге, зар није потребно проћи толико малих? Зар у вишем staleжу немамо висоних државних чиновника, богатих трговаца, виших официра, милионера, индустријалаца итд. па се они сви једно од другог разликују? Трговачки, чиновнички, занатлија, економ итд. сви они такође чине средњи staleж, па се ипак сви међусобно разликују.

И најзад, да завршимо. Исто тако дубљем посматрачу пада у очи да је и нижи staleж, сиротиња и најнижа класа, подељена у подкласе.

Има сиротиње поштене и непоштене. И као што виши staleжи имају у себи блато и беду, тако сиротиња има у себи сјаја и поштења, тј. као што има међу вишим staleжом људи, које само положај и одепо чини вишом, тако исто међу сиротињом има људи, које само те две, разновисе их особине, чине нижим. Зато, кад је реч о сиротињи, о нашем најнижем staleжу, треба је поделити.

Та подела, ма колико била строга, немогуће је да буде тачна. Међутим, кад човек посматра дубље нашу сиротињу, кад зађе по периферији, обигра улице без калдрме, куће у којима царује влага и двоштва из којих бије смрад; кад пажљиво прати кретање криминалитета и кад марљиво бележи

Дупли-колосек

Сви земљани радови на по дизању дуплога железничкога колосека од Београда до Топчидера потпуно су завршени, и, чим се заврше радови на подизању доњег строга моста на Топчидерској Реци, приступиће се и постављању шина.

Одложена скупштина

Према решењу управе Професорског Друштва, годишња професорска скупштина, која је заказана за 6., 7. и 8. август, одложена је за 7. и 8. септембар због изборних и других политичких прилика.

БЕЛЕШКЕ

ПОМЕН. — Г-ђа Агнеса В. Ристића са синовима Љубимиром и Милодрогом даваће својом драгом Владимиру Ј. Ристићу пепел, п-пуковнику и команданту П пеш. пука „Књаз Михајла“ годишњи парастос у суботу 28. јуна у 10 и по часова пре подне у Ваљевској цркви.

ЊЕГОВЕ ТРИ ЖЕНЕ! — Јединствена комедија: Његове три жене“ вечерас се приказује у Браничовој Позоришту код „Славије“. У програму је и шала: „Муж за 30 пара“ и опера: „Батли момче баксуз војске.“ — У програму су и најпријатнија сола и дуети.

У ОПШТИНСКОМ АЗИЛУ.

Да бисмо били јаснији, да наведемо још једно куд и камо интересантнији пример. То је општински азил.

Док у полицији, „оне без крова“ дотерују силом, дотле у азил они долазе сами. У азилу општина београдска само у мају месецу ове године прениоли је:

Мушких	139 лица
Женских	5 лица

укупно 144 лица

Од овога броја упућени су:

од општине	2
од синдиката	2
сами дошли	140

укупно 144

Даље, било је:

раденика	44
Ђака	6
сељака	11
без икаквих исправа	17
без занимања	66

укупно 144

СВАКОДНЕВНА КАМЊАВАЊА.

Али то још није све. Да бисмо добили приближну слику — број „оних без крова“, треба обратити пажњу и на она ситна камњавања, која поједини квартави врше посведневно.

Само квартал палилушки, за цигло месец дана, казнио је „за ситињу“, тј. зато што су ухваћени без прениошта, 42 лица.

Од ових лица, ухваћено је тако спава:

на Старом Гробљу	11лица
у Таш - Мајдану	9 лица
на Новом Гробљу	4 лица
на Јевреј. Гробљу	2 лица
у парковима	6 лица
на улици	2 лица
по започетим грађевинама	5 лица
по шталама, таванима, подрумима итд.	3 лица

свега 42 лица

По речима једног старог београдског полицајца, београдска полиција просечно камњава на годину по 1500 лица зато што немају прениошта.

Ова су лица већином, са малим изузетком, у доба од 15—40 година (дакле у најлепше доба живота). По једној статистици од пре неколико година камњава на лица су 88 од сто случајева мушког пола.

КО СВЕ ОСТАЈЕ БЕЗ КРОВА ?

На ово питање није ни најмање тешко дати одговор.

Судећи по лицима која се камњавају зато што остају без крова, могло би се у главном рећи да у Београду остају без прениошта: ситниште, беспослени радници, сиромашни ђаци, лица која су остала без службе и најзад лица која се из Београда као сумњива протерују па се у њ опет враћају.

Скитница у Београду има много и посведневно су полицијски гости. Они се обично баве привремено у Београду: про се, кад код се привате посла, придигну по што год „на ситно“ па се изгубе.

Беспослених радника такође је пун Београд. Они су обично само привремено без крова док не нађу себи посла.

Сиромашних ђака такође има доста. Они већином долазе из унутрашњости, а затим из Црне Горе и других српских крајева, ради школовања. За време школовања они се обично баве послуживањем по приватним домовима. Али пошто је данас ђаци тешко наћи службу, то није реткост, да сиромашан ђак зааноћи под ведрим небом.

Најзад, сумњива лица, (кесароши, лопови, мангупчији, шатровци) из самог Београда и из унутрашњости још више, посведневно, а особито леги, ноћавају под ведрим по парковима, гробљима, празним шталама, таванима, подрумима, започетим грађевинама итд.

— др. —

Претплата на „Пијемонт“ стаје један динар месечно.

— Ја, господине, одлазим да потражим де Мирила и де Бирулана.

Последње суботе месеца децембра 1889, Бланкадор отпутова без журбе да се састане у Меласу, и то у друштво са Жанманом Тардивалом. Успут обузи мале су га црне слутње, и он се бојао за свој живот, држећи — и с правом — да је дошао за њега један озбиљан тренутак, можда дотле најопаснији момент. Али, Жанман га је храбро, говорећи му: да ће се све весело свршити и да ће се на њих само срећа — и ништа више осмехнути на бојноме пољу.

— Ето, вери ми, лепога дана, господине, када ћемо се прославити! — пови-на Жанман. — На овоме малом пољу, ви ћете побрати лаворике као ретко но досада. Ено, где у тишини и ћутању седе оба старца који су ваши секундантни... И њихове слуге са ножицама којима се цепају дрва а некамоли људске ребра. Мора да су вас приметили ова господи, чим хитају да вас поздраве.

И, збиља, приближише се обава Жанманова пријатеља, На трави могле су се видети њихове мршаве сенке. То су били племићи доста сиротога изгледа и у сиромном одећу. Али, његово оружје сјајало се у злату и блистало је у намитима. Већ су били спремни за бој: држали су мачеве приправне да их сјуре у груди онога који је то заслужио. Г. де Бирулан пришао је Бланкадору и дао му потребне савете савете кој ису неуверљиво били последица његовога великога искуства у овим стварима.

Орас сјаха с ноња на коме је дошао додирувањем руком амајлију коју му је

при посласку обесила о врат Роза. Та је амајлија доста витезу за то да нема страха од погибје. Али, Бланкадор не осети дејство лека који му је дат: он се ипак плашио, и то у толикој мери да је једва могао саслушати Г. де Мирила који га је поздравео са великом учтивошћу. Овај мали човек говорио је на један начин који је био у исто време и свечан и лак:

— Ми ишчекујемо овде, господине, ваше непријатеље с толико вере у успех. Наше слуге су спремне да полете кад им се даде за то знак! Ах! господине, у овим немирним временима, но изговори реч: двобој, вели само то врло често: убиство. За то су наши ланци и понели и пештоље, а видим да је и ваш паметни Жанман обезбедио свога господара и себе на исти начин...

И Мирил, задржавајући дисање, окрете лице своје своје другому с речима: — А! шта велиш? За тим, погледа право у очи Бланкадору и настави: — Ја сам Тимотеј — Агапи — Леру де Мирон, члан Са. Савеза де Монтежу. Ово је мој одлични пријатељ, Пол-Емил де Бирулан, негдашњи велики господин као што сам је о томе говорио саванко и Жанман.

јда је Ла Осеја спопала апоглекија, или колера. Малом Конбрају је можда повратила болест коју је задобио у Напуљу?..

Али, ова прорицања нису зауставила троицу заинтересованих ривала да дођу на бојно поље и у речени час. И за њима су ишла тројица слугу, а сваки је носио у руци мач.

У томе тренутку, Агати де Мирил рече Полу — Емилу де Биручану: — Са својим мачевима они се могу играти клиса. Наши шапољски мачеви показале им колико су слаба њихова ребра. Узми мали мач и стани лево, ја ћу изети велики мач и стаћу десно!..

Обраћајући се Бланкадору, он рече: — Вама господине бароне! вама припада почасно меово! ви ћете стати у средини. Будите мудри, и не журите се. Ми ћемо вас помоћи, кад то буде затребало.

Направивши једну гримасу на тај начин што затвори своје лево око тако да је изгледало да је скоро слеп, он заврши: — Ала, господине бароне, идите мирно и јуначки!..

Поче борба. С једне и с друге стране етајала су по три човека, иза њих њихове слуге с коњима. Видени да Бланкадорови људи имају пиштоља, људи де Ла Осејеви побегоше и сакрише се у буби. Шест племића ишли су једни другима у сусрет у правој линији чувајући интервалу од шест стопа. Кад бише на десет корака један према другоме, они се поздравеше лано дижући у вие своје шешире. За тим извукоше је-

дним покретом мачеве из канија. Тако дванаест оштрих ножева заблеста на бледом децембарском сунцу. Изумшаше се мачеви. Настаде опасност за живот...

У тренутку када је Орас држао да ће побрљати носем у земљу, осмехну се на њ срећа. Ла Осеј, прободеи, рашири руке и опружи се на земљу. Млазеви крви појуреше, направи се читаво ловка. Један глас који је долазио иза жбуна промрља: — Довршите брзо! Нека не може приповедати о ударци!

Бланкадор куражно удари Осеја трипул рапиром тако да га прикова савсим за земљу. Осмеливши се тада, он погледа мирно и без страха око себе. Мирил и Бирулан хахтаху по пољу малог Конбраја који бежаше. Ухватишци га, и он — паде на земљу под ударцима британских мачева. Исто би и са Травером. Лакеји побегених појашахе коње и одједзише широким пољем не водећи рачуна о томе шта се десило.

— Видите — рече Мирил Бланкадору који је бацао скромне погледе по бојноме пољу — то су успеси за које ја имам да захвалим својом великом учитељу Савалу код кога сам имао прилике да студирам у Енглеској!..

Бланкадор који није ништа разумео од свега, одобравао је Миرونу. С достојанственом скромношћу, он прими комплименте који су му чинише са свих страна. Као успомену на овај двобој, Бланкадор прими мач де Ла Осејеви који му стави у канију Жанман. Слуга и сам узвеште упомене ради. За тим, оставиши своје пријатеље да опљачкају

мртве, пожури да отигне Бланкадору који је јурио с коњем да би уверио свет: да се он у овој борби показао као други Ахил. Жанман је био дискретан, и нико није говорио о тајанственој погибји де Ла Осеја.

Ла Осеј, Травер и млади Конбрај осташе на ледини опљачкани до кошуље. Тице би их разнеле, да Г-ђа де Формансен — кад је дознала о њиховом несрећном крају — не нареди да се њихова тела погребу.

Што се тиче Бланкадора, чим се чу о његовој авантури, он постаде славан: сви су га почитавали, свако га је уважавао, Жанман Тардивал није никоом ништа говорио о сунобу, о његовој интервенцији и о помоћи коју су Бланкадору указали његови тајанствени пријатељи.

— То су била — говорио је он кад га је свет питао — два друга Г. барона о којима је он — ако се не варам — учио на Универзитету. Како се пак зову и odakле су, то мора остати тајна.

Бланкадор није хтео опроверговати ову бајку. Он је овим дуелом добио дупло. Пре свега, ратосиљао се за назов опасних тамница каниви су били Ла Осеј и де Травер. За тим, на тај начин, он је освојио симпатије Г. де Монфлеа, Овај велики господин који је дотле сматрао Ораса као једног човека без вредности, почео је дружити о њему милити и говорити. Он је ценио храброст, а није више ништа ценио од мача и од коња.

Истог вечера када је борба била — око четири часа, — позао он Ораса и почести га лепим талијанским вином.

— Мени је јано жао — рече му после извесног времена Г. де Монфлео — мени је јано жао што вам морам јавити да морате ускоро напустити наш заман. Имам изречну наредбу Г-ђе де Формансен. Она се нада да ћете ви кроз који дан отпутовати код Норпоја. Тако ћете отпратиети Г-ђу од Троа — Мар која је јутрос дошла у Беллер где ће се бавити само недељу дана. Она иде код Норпоја с којима има да расправи извесне ствари које се тичу наслеђа од њеног ука.

Овде, Бланкадор научио уши. Име де Троамр није му било непознато. Овај финансијер је саградио врло леп заман близу Монсана, и имао је три парнице с његовим покојним оцем. Његова удовица мора да је врло богата

Велика Модерна Словеначка Столарска Радња

намештај, канцеларијски намештај и т. д. — За солидност и тачност јамчи и п. публици најтоплије се препоручује

собног намештаја и стовариште фурнира са својим стовариштем свих врста сувог дрвета и фурнира прима све поруџбине као: собе за спавање, обедне собе, предсобља, намештај за салоне, луксуз мебл, кухињски с поштовањем **МИХЕЉ и МОДИЦ** Краља Александра ул. 70. преко пута Мареног Трга

ТЕЛЕФОН БР. 22-88.

1126, 5— ЦЕНЕ БЕЗ КОНКУРЕНЦИЈЕ.

ТЕЛЕФОН 11-15 TELEPHON

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА

ЋИРКОВИЋА и МАТОВИЋА

Tschirkovitch & Matovitch EISENHANDLUNG

SAVE БЕОГРАД САВА ПРЕКО ПУТА БЕОГРАДСКЕ ЗАДРУГЕ

КАКО НА АНГРО ТАКО И НА ДЕТАЉНИ ПРОДАЈУ.

СНАВДЕЛА ЈЕ СВОЈЕ **ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ** свом гвожђарском и металском робом као и фарбарвијом, фирнајзом холандским, трепетином, лаковима, хартијом за влагу, хартијом за кровове тером и смолом.

КАКО НА АНГРО ТАКО И НА ДЕТАЉНИ ПРОДАЈУ.

НОВО!

С. П. ВОШКОВИЋ

инж. техн. инженир

Нова Карта СРПСКИХ КРАЉЕВИНА И СУСЕДНИХ ОБЛАСТИ

Размера 1:1.000.000

2. исправљено издање Препоручио Главни Просв. Савет

Цена 2-50

Издавачка Књижарница С. Б. Цвијановића, Београд.

Ковачка медицинског и Грчког у флашама 1/1000 грама. Чоколада Шухард, Клаус и Тоблер. Папике Сегединске и Шпанске. Макарона Венецијанских. Кардбадске облатне.

Као и другу колонијалну робу продаје ангро и детаљ. Нарочито скрећем пажњу г. трговцима како овде тако и унутрашњости. За унутрашњост шаљем брзо и тачно.

КОЛОНИЈАЛНА РАДЊА **Младена М. Поповић** Шапчанина, Палилулска Пјача. 1076, 30—30

СПЕЦИЈАЛИСТА ЗА СИФИЛИС болести ноже и полних органа. Лечење гонореје (трипера) новим средством (вакцинотерапија)

Преглед крви код сифилистичких **Др. Др. Т. Владисављевић** Дом „Анкер“ (Теразије) или Балканска ул. 7. г. Balkanska Телефон 19-67 Téléphone Maladies Cutanées et Véné. 869, riennes. 70 100

Штампарија „Пијемонт“ прима на израду све штампарске послове.

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА

Вељковића и Станића

БЕОГРАД.

Препоручује своје сортирано стовариште разноврсног окова за грађевине цене су врло умерене.

915 25—25

ЈА САМ БИО ГЛУВ

А САД ЧУЈЕМ. Ја сам изумео један ситан мали апарат, који је мени после 25-годишње глувоће повратио слух; — Ко хоће, да се једном ослободи глувоће, наглувости, зујања, севања, шиптања, ко хоће свој слух да поправи и очува од експлозија, промаје, воде, и т. д. тај нека затражи моју брошуру „Ја сам био глув“ и нека пошаље 50 п. д. у поштанском маркама мом заступнику за Србију и Црну Гору:

Г. Бранку М. Марковићу — Ниш. Радњиница са Куманова, Витоља, Скадра и Брегалнице, препоручује се овај апарат нарочито. За одвраћање или побољшање слуха гарантујем.

Ђорђе Хамилтон проналазач Хамилтонових трубци

1038, 40—40

Ново отворена Гвожђарска Радња

Ћирковић и Матовић

БЕОГРАД—САВА ПРЕКО ПУТА БЕОГРАДСКЕ ЗАДРУГЕ ТЕЛЕФОН 11-15.

Има на стоваришту **ТРЕГЕРА** (гвоздених греда) и у свима димензијама (гвоздених греда) све остале гвожђарске робе цене без конкуренције. 20—20

Подрум „КАСИНА“

ТЕРАЗИЈЕ ТЕЛЕФОН 20-61. Велико стовариште вина из подрума **Смедеревске Виноградарске Задруге**. Има у своме подруму одлично однегованих вина, коњака, природне шљивовице за вишње, старе шљивовице. Лична проба биће најбоља препорука.

Кафеџијама нарочите цене.

1128, 6—6

ПЕСМЕ

М. БОЈИЋА

ЦЕНА 1-50

Издање ЦВИЈАНОВИЋА — Београд.

НАЈСАВРШЕНИЈА СПРАВА ЗА УМНОЖАВАЊЕ РУКОПИСА

„ОПАЛОГРАФ“

ручна литографија

генерална продаја за Србију трговина хартија и писаћег материјала

МАРИЧИЋ и ЈАНКОВИЋ БЕОГРАД

Палата Прометне Банке

Најважнија својства „ОПАЛОГРАФА“ јесу:

1. Просто, спротно руковање.
2. Рукопис руком писан или на писаћој машини може се небројно пута после већ учињене употебе умножавати.
3. Пренесен рукопис на плочи даје безбројно много лепих отисака, и рад на вађењу отисака може се прекидати и сутра или доцније наставити.
4. По брзини и чистоћи извађених отисака ни једна справа не може је никад стићи.
5. Врло економан, јер „ОПАЛОГРАФ“ не троши никакав материјал осим две хемиски справљене течности, које се врло споро троше и мастило а код рукописа писаће машине чак и мастило отпада, те према томе најрентабилнији је.
6. ОПАЛОГРАФ је солидне израде и никако није изложен кралу.
7. Коректуре рукописа могу да се врше на самој плочи, што ту особину нема ни један апарат.

Ценовник са упуством шаљемо на захтев бесплатно.

1091, 21—

„Пијемонт“ прима огласе по најумеренијој цени.

НОВА ДРОГЕРИЈА

Милана В. Антонијевића и Ко

Београд. Теразије — Дом Анкера. Београд. ТЕЛЕФОН 21-16.

Препоручује своје велико стовариште парфимерије и сапуна и свих осталих потреба за негу лица и тела, из првих француских и немачких кућа као: Kotu, Pinaud, Roder-glaer, Piver, Savoly, Meyer, Pierre, Bankmann, Klein и др.

Поруџбине из унутрашњости извршује одмах.

1063,

10—10

За чишћење флека

једино је средство, које се са гаранцијом даје **ХАНЦЕРОВА ПУЦ ПАСТА**

Овом се пастом могу извадити све флеке од: мастила, зејтина, масне боје, коломаза, масти, кафе, воћа и вина са штофовојоје и камгара.

За свилу, памук и бели веш не гарантујем. Гарантујем да се после чишћења неће појавити нити флека нити пак оквар од исте.

ЦЕНА КОМАДУ 0-50 ДИН.

Депо и искључиву продају за Србију има **Дрогерија Милана В. Антонијевића и Ко**. БЕОГРАД—ТЕРАЗИЈЕ

ОКАСИОН

Велику партију **кемења** по знатно спуштеној цени прода је трговина готовог женског одела

Радивоја Савина и Друга

Кр. Миланова 70 преко од Здрављака 1114 Београд. 10-10

ОКАСИОН

Против реуматизма

од великог броја светских лекара препоручени

Руски мехлем

Јесте један од најбољих управо једини сигуран лек противу: **укочености врата, отока у зглобовима, окултних жила, главобоље, зубобоље**, осталих болести које су последице назаба. Одлично лечи и **застарели реуматизам**, тако да већ после **првог** мазања пазевају и најјачи болови. Употреба проста и лака. Цена кутији са упуством 1.60 дина. **Шаље се доплатом. Прва Краљ. Срп. Дворска Апотека Богојевића — Скопље.** Поред великог броја вахвалности публике се умољава да бар најљубиво прочита следећу.

Апотеци Богојевића Скопље

Већ више од 8 година како ужасно патим од реуматизма у ногама које сам свакако навукао вршећи своју дужност при нашим железницама. Није било лека који су ми препоручили пријатељи а да нисам употребио, обима сам и леке од наших баба и ништа ми није тако помогло као Руски мехлем. Ја сам већ после употребе прве кутије осетио да ми је много боље, а после употребе треће кутије са свим сам се излечио и веома сам Вам благодаран.

Ниш

О поштовањем

Миле Вуловић

локал Српских Држ. Железница.

960, 40—50

УЛОГЕ НА ШТЕДЊУ ПРИМА

Савска Банка

БЕОГРАД—САВА

Све улоге без отказа исплаћује. Плаћа на улоге 6 од сто интереса годишње по погодби и више. 967, 11—

„СРБИЈА“

ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ У БЕОГРАДУ

(угао Кнегиње Љубице и Кнеза Михајла)

Друштво гарантује овим средствима

1. Друштвени капитал	Дин. 1.000.000—
2. Фондови резервних премија	1.733.664-57
3. Остали фондови	337.182—
4. Непокретно имање звано „Хајдук Вељко“ и „Мали Војник“	876.783-06

Исплаћена осигурања до 1 децембра 1913 год. износе:

а) у одељењу живота	Дин. 498.000—
б) у одељењу пожара	392.000—

„СРБИЈА“ је прво и једино српско друштво за осигурање које исплаћује дивиденду осигураницима.

Друштво „СРБИЈА“ врши под веома повољним и десетогодишњим сопственим радом утврђеним најсолиднијим условима ова осигурања:

- 1) Осигурања живота на случај смрти и доживљења; мизаз женској и капитал мушкој деци; и пензије породици по нарочитој татифи.
- 2) Осигурања противу пожара: зграда, покућанства, робе, индустријских предузећа.
- 3) Осигурања стакла и огледала од ломљења и других штета.
- 4) Осигурања од несрећних случајева.

Полисе друштва „СРБИЈА“ од осигурања живота служе официјерима као кауција при женидби.

Полисе друштва „СРБИЈА“ за осигурање зграда против пожара прима Управе Фондова и Хипотекарна Банка

Тргов. Пенз. Фонда као супер-гаранцију при давању зајмова.

Ближа обавештења даје бесплатно управу „СРБИЈЕ“ у Београду, а у унутрашњости новчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

1051, 23 ДРУШТВЕНА УПРАВА.

ПРОДАЈА **ЦИГЉЕ И ЦРЕПА**

СА ЦИГЉАНЕ Г. ВАСЕ ТЕШИЋА ВРШИ СЕ

У РАДЊИ

Г. Г. Вељковића и Станића

ГВОЖЂАРА — КРАЉА МИЛАНА УЛ.

Роба је одличног квалитета.

Услуга је брза, солидна и тачна.

1037,